

Úvod do uměnovědných studií

Co je umělecká kritika?

Malé opakování

- Ingarden
 - Chvatík
 - Eco
 - jazzová improvizace
 - artefakt
 - estetický objekt
 - dílocentrická interpretace
- hmotný objekt
 - Opera aperta
 - 3 vrstvy díla: předmětná, významová, vrstva smyslu
 - vyloučit záměry autora i prožitky čtenáře
 - nedourčenost
 - otevřené dílo
 - vzniká ve vědomí vnímatele

Co je umělecká kritika?

- Umění rozlišovat a posuzovat
- Intelektuální aktivita...
 - ...spočívající v usuzování
 - ...a formulaci hodnotících soudů
 - Tyto soudy jsou...
 - ...motivované a zdůvodněné!!!

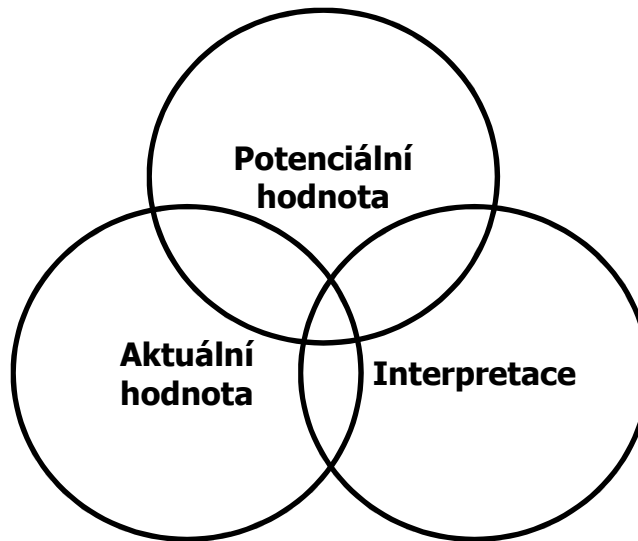
Co je předmětem hodnocení?

- Konkrétní umělecký počin, umělecké dílo (GER, CZE)
- Kromě uměleckého díla i samotná teorie umění, programové záměry umělce... (UK, IT, FR)

Kritický soud

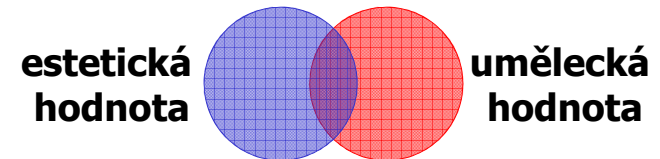
- Složky hodnocení

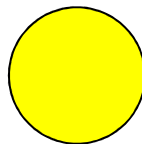
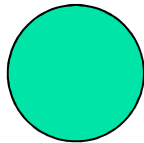
- Subjektivní vs. objektivní

Vztah estetické a umělecké hodnoty

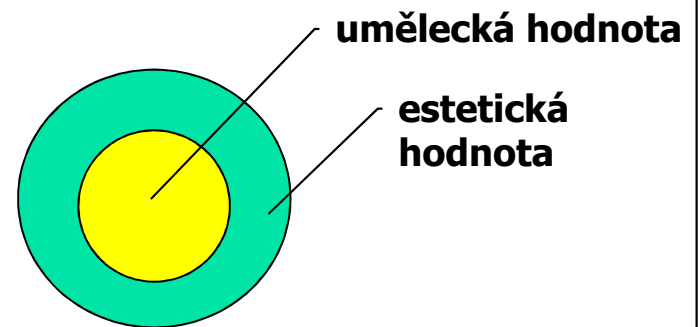
umělecká = estetická hodnota

estetická
hodnota

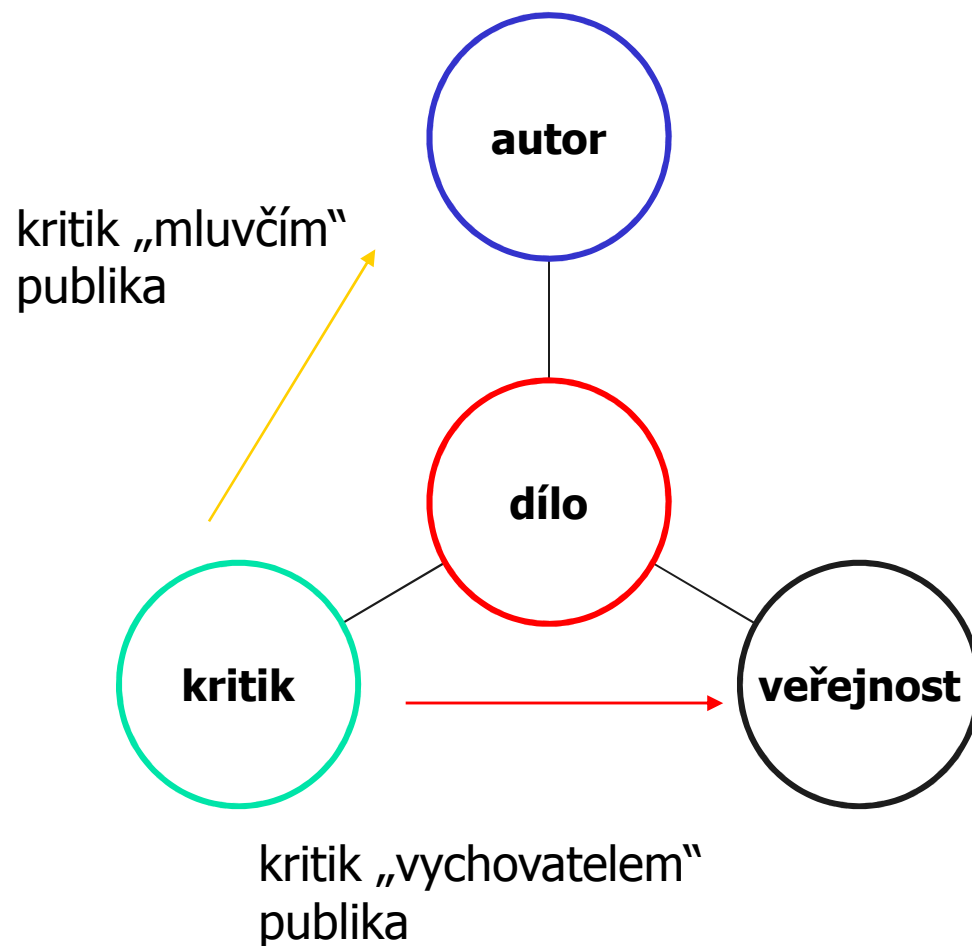
umělecká hodnota

umělecká hodnota

estetická
hodnota

Umělecká kritika v sociálním poli

Umělecká kritika a věda

- pojetí normativní vědy
- pojetí hodnotově neutrální „empirické“ vědy
- vztah empirické vědy k hodnotám – výběr materiálu

- kooperace kritiky a vědy
- úloha poznávacích soudů v kritice

Nová umělecká díla

- Nelze uplatnit měřítka z minulosti
- Často nefungují ani obecné normy

- Vysoká múzická senzibilita (vkus)
- Pozorování a popis

Zrod umělecké kritiky

- Umění předstupuje před publikum
 - Renesance (umělecké – odborné disputace)
 - Diderot (Salón, 1759) – laická kritika
 - Růst vlivu kritiky – Schiller, Goethe, Baudelaire...

Žánry umělecké kritiky

- Recenze – posudek
- Fejeton
- Glosa
- Kritická esej
- Pamflet
- Fiktivní/skutečný dialog

Úvod do uměnovědných studií

Co je vkus?

Pojem vkusu

- Subjektivní schopnost posuzovat a hodnotit objektivní kvality uměleckého díla
- Schopnost
- Pedagogické konotace

Hodnocení umění

- Antika, středověk
- vs.
- Moderní umění (až zde pojem vkusu!)

- Norma vkusu
 - Klasicismus: vznešeno, konvence
 - Romantismus: přirozenost
 - 20. století: moderní, aktuální, nové

Vývoj pojmu

- počátky diskuse Baltasar Gracián v 17. století – zralý muž prokazuje dobrý vkus tím, že věci posuzuje nezávisle na subjektivních klamech
- vrchol v 18. století – senzualismus a morální filozofie v Anglii a Skotsku
 - Anthony Ashley-Cooper, Earl of Shaftesbury (1671-1713) – schopnost vnímat pravdu subjektivně v podobě krásy
 - Francis Hutcheson (1694-1746), *Inquiry concerning Beauty, Order, Harmony and Design* (1725) – člověk je nadán vnitřním smyslem pro krásu, harmonii a proporci
- postupná emancipace od vazeb na racionální poznání i opouštění analogie s morálními soudy vzhledem k bezprostřednosti a smyslovým základům.

Immanuel Kant

- ***Kritika soudnosti*** 1790
- „vkus je schopnost posuzovat krásno“
- formulace teze o „estetické autonomii“
- vkusový soud emancipován od vazeb na pojmy pravdy a dobra
 - „soud vkusu tedy není poznávacím soudem, není tedy logický, nýbrž estetický, a tím rozumíme takový soud, jehož motiv nemůže být jiný než subjektivní.“
 - „Zalíbení, které určuje soud vkusu, je zcela bez zájmu.“
Nezainteresované zalíbení estetického soudu stojí proti zalíbení, jež je spojeno se zájmem, což je *zalíbení v příjemném* nebo *zalíbení v dobrém*.
- subjektivní soud s obecnou platností (*sensus communis*)
- meze aplikovatelnosti

20. století

- Člověk mající vkus...
 - znalec umění
 - neposuzuje podle neměnných norem
 - schopnost rozpoznat krásu a kvalitu UD
- Ten kdo udává vkus, utváří módu